

4-4-73 07 4

KIESRAAD

BINNENHOF 19 - 'S-GRAVENHAGE - TEL. (070) 624881

MINISTERIE VAN
BINNENLANDSE ZAKEN
INGEKOMEN
5 APR. 1973
Onderdeel: 53
Agenda: 873/992
RAPPEL NA 5 WEKEN

Aan
de Minister van Binnenlandse Zaken

Uw brief van
28 december 1972,
nr. B 72/U 3585

Ons kenmerk
2719

's-Gravenhage, 4 april 1973.

Onderwerp
Artikel "Een leemte
in de Kieswet"

Bij schrijven van 28 december j.l., nr. B72/U 3585, deed Uwe Excellentie ons toekomen een nummer van De Gemeentestem van 1 december 1972, waarin een artikel is opgenomen getiteld "Een leemte in de Kieswet". Uwe Excellentie verzoekt ons een oordeel te geven over de juistheid van dit artikel, en met name te adviseren of de daarin gesuggereerde aanvulling van artikel H 7, eerste lid, der Kieswet in dier voege dat ook beroep open staat tegen de beslissing over de naam of aanduiding ener politieke groepering boven een lijst, ons wenselijk voorkomt.

In antwoord op dat verzoek delen wij U mede, dat naar ons oordeel de beschrijving in het artikel van de rechts-situatie te dezen in het algemeen juist is. Artikel G 1, vierde lid, der Kieswet, bepaalt, wat betreft de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer ¹⁾, dat, indien een politieke groepering op de voet van het bepaalde in de eerste drie leden van dat artikel, met een bepaalde naam en/of aanduiding in het door de Kiesraad bijgehouden register is ingeschreven, die politieke groepering de bevoegdheid verkrijgt degene, die een lijst van kandidaten inlevert, te machtigen boven die lijst de naam van de politieke groepering, mits deze niet meer dan 35 letters bevat, of de aanduiding daarvan,

¹⁾ De overeenkomstige bepalingen in hoofdstuk G betreffende de verkiezingen voor provinciale staten en de gemeenteraden worden in deze brief eenvoudigheidshalve terzijde gelaten.

zoals deze is geregistreerd, te plaatsen. Artikel G 13 bepaalt dan verder, dat bij het geplaatst worden door de inleveraar van de lijst van de naam of aanduiding van de desbetreffende politieke groepering, hij de in artikel G 1, vierde lid, bedoelde machtiging moet overleggen, alsmede een door de voorzitter van de Kiesraad afgegeven bewijs van registratie van de naam of aanduiding der politieke groepering. Artikel H 6, tweede lid, bepaalt in aansluiting hierop, dat het hoofdstembureau schrapt de naam of aanduiding ener politieke groepering, indien een daarop betrekking hebbende machtiging, als bedoeld in artikel G 1, vierde lid, of het bewijs van registratie, bedoeld in artikel G 13, tweede lid, ontbreekt. En in artikel H 6, derde lid, is aan het hoofdstembureau voorgeschreven, dat, indien de naam of aanduiding ener politieke groepering niet in overeenstemming is met die, welke voor haar is geregistreerd, het hoofdstembureau deze daarmee ambtshalve in overeenstemming brengt.

De schrijver van het artikel stelt - en naar ons oordeel terecht - dat de Kieswet zich ertoe heeft beperkt te veronderstellen, dat een machtiging ontbreekt of dat de aan de lijst gegeven naam (of aanduiding) niet in overeenstemming is met de geregistreeerde naam (of aanduiding). Met de vraag, of de machtiging door het te dezen volgens statuten of reglementen bevoegde orgaan van de politieke groepering is gegeven, behoeft het hoofdstembureau zich dus niet in te laten. Terloops wordt hier opgemerkt, dat het Kiesbesluit in model G 1-2 een zekere incongruentie vertoont, door enerzijds in noot 1 en 6 voor te schrijven, dat moet worden ingevuld "het te dezen bevoegde orgaan", anderzijds voor de ondertekening te veronderstellen, dat dit voorzitter en secretaris zullen zijn. Voor het onderhavige geval, waarin werd gesteld, dat naar statuten en reglementen van de desbetreffende groepering ook de penningmeester moet mede-tekenen en waarbij betwist werd, dat degene die als zodanig had mede-ondertekend, daartoe bevoegd was, was de in het model onderstelde situatie dus niet juist.

Gevolg van het feit, dat het hoofdstembureau zich niet met bezwaren omtrent de geldigheid van de machtiging heeft in te laten, is uiteraard, dat ook voor beroep op gedeputeerde staten op het punt van de al dan niet geldigheid van de machtiging geen plaats is. Intussen is voor beroep te dezen reeds daarom geen mogelijkheid, omdat de Kieswet - artikel H 7, eerste lid, - dit beroep heeft beperkt tot de beslissing - ingevolge artikel H 4, eerste lid, - van het hoofdstembureau over de geldigheid van de lijsten en over het handhaven der daarop voorkomende kandidaten, en dus van de beslissingen van het hoofdstembureau ingevolge het tweede en het derde lid van artikel H 6 geen beroep heeft opengesteld.

Is het dus inderdaad zó, gelijk de schrijver van het artikel stelt, dat hier sprake is van een casuspositie, waarin noch in eerste instantie door het hoofdstembureau noch in beroep door gedeputeerde staten kan worden voorzien, de vraag is, of zoals de schrijver meent, hier een lacune in de Kieswet aan het licht is gebracht, die behoort te worden weggenomen.

De Kiesraad meent die vraag ontkennend te moeten beantwoorden. Al kan men in het algemeen gevoelen voor het standpunt, dat onregelmatigheden in de uitvoering van wettelijke

bepalingen zo enigszins mogelijk dienen te worden ondervangen, zo schijnt voor het onderhavige geval - dat twijfel rijst, of een machtiging wel door het naar statuten of reglementen bevoegde orgaan van de politieke groepering is gegeven - een beslissing daaromtrent in de (artikel H 4, eerste lid) voor de kiezers toegankelijke zitting van het hoofdstembureau uiterst moeilijk. De eventuele bezwaren moeten op die zitting worden ingebracht en het hoofdstembureau zal daarop onmiddellijk in die zitting een beslissing moeten nemen. Nu kan het hier vragen betreffen van feitelijke en juridische aard (inhoud van statuten en reglementen; geldigheid van genomen besluiten), waaromtrent zonder nader onderzoek c.q. verhoren niet kan worden beslist. Ook al zou men zich voorstellen (maar daaromtrent geeft de Kieswet generlei waarborg), dat het inbrengen van die bezwaren door de betrokkenen reeds vóór de zitting is aangekondigd, dan is in verband met de korte termijnen (artikelen H 3 en H 4), waarop de zitting moet worden belegd, een tijdige voorbereiding kwalijk mogelijk. Zou men in deze bezwaren willen voorzien, dan zou dit neerkomen op een verlenging van de te dezen gestelde termijnen, een verlenging, welke, gegeven dat ten onzent, in tegenstelling met andere landen, het verloop van een verkiezing toch reeds zoveel tijd neemt, uitermate onwenselijk moet worden geacht.

Moet dus naar het oordeel van de Kiesraad de thans in de Kieswet vervatte regeling, dat het hoofdstembureau bij zijn onderzoek niet treedt in de vraag, of de machtiging vanwege een politieke groepering door de daartoe bevoegde personen is afgegeven, worden gehandhaafd, zo wil de Kiesraad erop wijzen, dat de Kieswet op andere wijze gelegenheid geeft onregelmatigheden te dezen zoveel mogelijk te voorkomen. Immers moet, zoals hiervoren vermeld, aan het hoofdstembureau ingevolge artikel G 13 worden overgelegd een door de voorzitter van de Kiesraad afgegeven bewijs van registratie van de naam of aanduiding der politieke groepering. Met andere woorden, de politieke groepering, die de machtiging afgeeft aan de inleveraar van de lijsten, moet zich tot de voorzitter van de Kiesraad wenden om een bewijs van de registratie van de politieke groepering te verkrijgen. Uiteraard moet de voorzitter zich dan vergewissen, of degene, die namens de politieke groepering het verzoek om het bewijs tot registratie tot hem richt, daartoe competent is. Als regel zal hij daarbij kunnen volstaan met de gegevens, welke ter gelegenheid van het verzoek om inschrijving in het register vanwege de politieke groepering omtrent haar constitutie zijn verstrekt. Maar indien ter kennis van de voorzitter zijn gekomen "in de betrokken politieke groepering gerezen moeilijkheden" in verband waarmee de vraag rijst, of degenen die namens de groepering de machtiging verlenen en dienvolgens het bewijs van registratie aanvragen, daartoe bevoegd zijn, dan moet hij daaromtrent een beslissing nemen. Reeds een en andermaal hebben gevallen van deze aard zich voorgedaan. Meestal geschiedde dit op een tijdstip, waarop alsnog een regelmatig onderzoek met c.q. verhoor van de in het conflict betrokken partijen mogelijk was en dus een gefundeerde beslissing kon worden genomen. Komen de moeilijkheden eerst na de afgifte van het bewijs van registratie aan het licht of treden zij, gelijk in het onderhavige geval, eerst na de afgifte op, dan is redres niet meer mogelijk. Maar tegenover de hiervoren ontwikkelde bezwaren om alsnog bij het hoofdstembureau c.q. gedeputeerde staten dit punt aan de orde te stellen;

kan dit niet afdoen. Overigens zou het dienstig kunnen zijn, indien de politieke groeperingen, na geregistreerd te zijn, aan de Kiesraad telkens opgave doen van wijzigingen in haar constitutie dan wel in de personen van haar organen. Een bepaalde verplichting daaromtrent in de Kieswet voor te schrijven lijkt de Kiesraad niet nodig. Maar hij is voornemens tot de ingeschreven politieke groeperingen het verzoek te richten de Kiesraad van bedoelde wijzigingen alsnog en voortaan in kennis te stellen, en in het vervolg aan de betrokken politieke groepering een desbetreffend verzoek bij nieuwe beschikkingen ingevolge artikel G 1 te doen.

Concluderend menen wij dus, dat naar de geldende regeling het hoofdstembureau bij zijn beslissing ingevolge artikel H 6, tweede lid, niet kan treden in een beoordeling van de geldigheid van de machtiging. Maar in tegenstelling met de schrijver van het artikel zijn wij van oordeel, dat dit aldus moet blijven. Daarmede vervalt dan ook uiteraard het geven op dat punt van beroep op gedeputeerde staten.

Wij menen intussen goed te doen aan het vorenstaande nog het volgende toe te voegen.

Zoals wij hiervoren reeds hebben vermeld - doch dit staat buiten het punt thans in geding - staat naar de bestaande regeling (artikel H 7, eerste lid) alleen beroep op gedeputeerde staten open van de beslissingen van het hoofdstembureau ingevolge artikel H 4, eerste lid, over de geldigheid der lijsten en over het handhaven der daarop voorkomende kandidaten. Bij de wet van 9 februari 1956 (Stb. 68) van paragraaf 1 van hoofdstuk G zijn nu echter in verband met deze paragraaf van hoofdstuk G in het tweede en derde lid van artikel H 6 door het hoofdstembureau uit te voeren verrichtingen opgenomen als hiervoren omschreven. Het kan naar het oordeel van de Kiesraad de vraag zijn, of het toenmaals niet in de rede had gelegen het beroep op gedeputeerde staten ook op deze beslissingen van het hoofdstembureau open te stellen. Te gelegener tijd zou kunnen worden overwogen, of deze uitbreiding van het beroep niet alsnog aanbeveling verdient.

Een tweede punt, hetwelk naar ons oordeel nadere overweging verdient, is dat, waarover onlangs in het maandblad Bevolkingsboekhouding en militaire zaken (nummers van december 1972 en januari 1973) een gedachtenwisseling heeft plaats gehad, n.l. de vraag, of de evenvermelde leden van artikel H 6 niet een leemte vertonen. De zaak is n.l. deze, dat in artikel G 1, vierde lid, een machtiging tot het boven de lijsten plaatsen van de naam van een politieke partij niet kan worden verleend, indien deze naam meer dan 35 letters bevat. De gedachtengang hierbij is deze geweest, dat enerzijds het verzoek om registratie moet worden afgewezen, indien de aanduiding meer dan 35 letters bevat, anderzijds het op zichzelf niet behoeft uitgesloten te zijn dat een naam met meer dan 35 letters wordt geregistreerd, doch zulk een naam - om het praktische bezwaar, dat hij teveel ruimte beslaat - dan niet boven de lijst kan worden geplaatst, en dus voor plaatsing alleen een aanduiding, die immers niet meer dan 35 letters kan bevatten, kan worden gebezigd.

Wat nu echter, indien, zoals zich bij de laatste verkiezing heeft voorgedaan, een groepering bij haar verzoek om registratie

is gekomen met een aanduiding, welke door de Kiesraad en in beroep door de Kroon op grond van het derde lid, onder a, van artikel G 1 was afgewezen, en dienvolgens voor plaatsing boven haar lijst slechts beschikte over haar naam, welke echter meer dan 35 letters bevatte? Wat, indien die groepering, ondanks dit laatste, bij de in artikel G 1, vierde lid, bedoelde machtiging de naam boven haar lijst plaatst? Bij de opvatting, hiervoren verdedigd, dat het hoofdstembureau slechts heeft vast te stellen, of een machtiging aanwezig is, kan het hoofdstembureau deze naam niet ingevolge het tweede lid van artikel H 6 schrappen, terwijl ook het derde lid van artikel H 6 niet in dit geval voorziet. De naam zou dus, hoezeer de wetgever blijkens artikel G 1, vierde lid, dit om redenen van praktische aard, welke zich bij handhaving van de naam boven de lijst doen gevoelen, niet heeft gewild, moeten worden gehandhaafd. Het verdient naar het oordeel van de Kiesraad aanbeveling hierin te voorzien. Dit zou kunnen geschieden door aan artikel H 6, tweede lid, een zin toe te voegen van deze inhoud: "Een naam wordt eveneens geschrapt, indien hij meer dan 35 letters bevat". Te gelegener tijd ware een wijziging van de wet in die zin te bevorderen.

*h. i. machtiging is niet mogelijk
bevoelden in artikel G 1
der afkalken onder de
het welk is en
C. 1, art. 4.*

Met het vorenstaande meent de Kiesraad aan het in Uw schrijven van 28 december j.l. gedane verzoek te hebben voldaan. Het zal ons aangenaam zijn t.z.t. te vernemen, of Uwe Excellentie met de inhoud van ons schrijven instemt, met name ook wat betreft de hiervoren laatstelijk vermelde twee punten. Bij instemming Uwerzijds zal de Kiesraad dan op deze beide punten het oog houden.

Namens de Kiesraad,

L. D. ..., voorzitter

M. J. ..., secretaris.